

Zásadní opatření pro boj se suchem chybí, škody se přitom jen v minulém roce vyšplhaly na 24 miliard korun

Tisková zpráva ke KA č. 18/27 – 4. 11. 2019

Nejvyšší kontrolní úřad se zaměřil na opatření Ministerstva zemědělství (MZe) a Ministerstva životního prostředí (MŽP) na zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody v letech 2013 až 2018. Kontroloři prověřili, jak resorty přistupují k boji se suchem, jak jej financují, zabývali se ale také například koncepcemi a plány, které si stát schválil a podle kterých se má řídit. Kontrola ukázala, že zásadní opatření pro boj se suchem chybí, stejně jako potřebná právní úprava. Stávající dotační programy nejsou na řešení otázky sucha přizpůsobeny a nová opatření – až na jednu výjimku – resorty do praxe nezavedly. Boj se suchem také ztěžují rozpory a protichůdné postoje resortů.

Navzdory plánům vlády stále neexistuje žádná právní úprava pro zmírnění dopadů sucha a nedostatku vody, která by stanovila práva a povinnosti jednotlivých subjektů. Otázku sucha a nedostatku vody měly resorty řešit pomocí 49 úkolů stanovených vládou v roce 2015. Obsahem těchto úkolů bylo v mnoha případech jen například připravit analýzu, vypracovat návrh, zhodnotit potenciál a podobně – zavádění věcí do praxe a skutečné změny, které by mohly reálně pomoci, už na tyto úkoly ale nenavazovaly.

Nová opatření, která by byla cíleně určena k řešení otázky sucha a nedostatku vody, tak dosud s výjimkou dotačního programu „Dešťovka“ zůstávají na papíře jako součást vládní koncepce¹ – jde například o výstavbu přehradních nádrží v regionech s nedostatkem vodních zdrojů a postihovaných suchem, propojování vodohospodářských soustav pro zabezpečení vodních zdrojů a další opatření. Změny se dosud nedočkal ani přístup k pěstování zemědělských plodin pro energetické účely, se kterou vláda v koncepci počítala. Podíl řepky na českých polích vzrostl mezi lety 2015 až 2018 o 45 tisíc hektarů.

Boj se suchem financují MZe a MŽP pomocí řady dotačních programů – konkrétně na tuto oblast resorty vykazují 37 dotačních programů, v jejichž rámci rozdělily v letech 2017 a 2018 téměř 28 miliard korun. V naprosté většině se však jedná o mnoho let trvající programy, které na boj se suchem a nedostatkem vody nejsou přizpůsobeny. Většina z nich tak neobsahovala konkrétní a měřitelné cíle pro tuto oblast, takže skutečné dopady takto rozdělených peněz resorty nemohou reálně vyhodnotit. Škody způsobené suchem nicméně stále rostou – podle odhadů MZe dosahovaly škody přibližně tři miliard korun v roce 2015, v roce 2017 se jednalo už o 7,7 miliardy korun a v roce 2018 se škody vyšplhaly na 24 miliard korun.

Řešení sucha vyžaduje také spolupráci řady subjektů. V případě dvou zásadních resortů MZe a MŽP nebyla spolupráce ideální. Resorty se například neshodují na znění tzv. protierozní vyhlášky, jejíž přijetí je klíčové pro zlepšení hospodaření na zemědělské půdě a její schopnosti zadržet vodu. Kontroloři také zjistili, že ministerstva podporovala protichůdná opatření – MZe rozdělovalo peníze na stavbu umělých koryt drobných vodních toků, zatímco MŽP razilo opačný koncept a umělá koryta odstraňovalo s tím, že urychlují odtok vody z krajiny.

„Sucho je velký problém a škody způsobené suchem a nedostatkem vody rostou. Pokud chceme situaci skutečně zlepšit, je potřeba nejen připravovat zásadní projekty, ale hlavně je uvádět do praxe,“ řekl člen NKÚ Pavel Hrnčíř, který kontrolu vedl.

Odbor komunikace

Nejvyšší kontrolní úřad